

MEMÒRIA D'ACTIVITAT 2020

Introducció	p. 1
Objectius	p. 2
Òrgans del Comebe	p. 3
La direcció del consorci	p. 4
Activitats	p. 5
Dades de visitants	p. 10
Comunicació	p. 15
Annexos	p. 17

INTRODUCCIÓ

El [ConSORCI Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre \(Comebe\)](#) és un ens públic integrat pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal de la Terra Alta, i l'Ajuntament de l'Aldea, l'Ajuntament d'Amposta, l'Ajuntament d'Ascó, l'Ajuntament de Batea, l'Ajuntament de Bot, l'Ajuntament de Campredó, l'Ajuntament de Caseres, l'Ajuntament de Corbera d'Ebre, l'Ajuntament de la Fatarella, l'Ajuntament de Flix, l'Ajuntament de Gandesa, l'Ajuntament del Pinell de Brai, l'Ajuntament de la Pobla de Massaluca, l'Ajuntament de Vilalba dels Arcs i l'Ajuntament de Xerta.

El 2020 ha significat per al Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre un canvi estructural marcat per l'aprovació dels [nous estatuts aprovats per l'acord de govern 66/2020, de 12 de maig](#)

Amb la modificació dels estatuts del consorci s'actualitza la relació d'entitats membres; es descriuen més detalladament les línies d'actuació del Consorci; es modifica l'estructura orgànica del Consorci, de manera que s'estableix un únic òrgan col·legiat de govern, s'estableix un òrgan col·legiat d'assessorament científic i pedagògic, i es crea la figura de la direcció; i s'adeqüen determinats preceptes a la regulació dels consorcis establerta per la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, com ara els relatius a la separació de membres del Consorci, a la dissolució i a la liquidació del Consorci.

Els nous estatuts formalitzen, per primer cop a la història del Consorci, la incorporació de la figura d'un director o directora. Des del 30 de juny de 2020 aquesta funció la desenvolupa la sra. M. Teresa Ferré i Panisello. També s'ha aprovat la creació del Consell Assessor Científic i Pedagògic del Comebe, un nou òrgan de consulta i assessorament, que serà presidit per la direcció, la constitució del qual tindrà lloc durant el 2021.

El COMEBE gestiona cinc centres d'interpretació i una vintena d'espais històrics per recuperar i difondre la Batalla de l'Ebre. Aquest 2020 cal destacar la incorporació del Poble Vell de Corbera d'Ebre com a espai del consorci.

OBJECTIUS

Fidel al seu propòsit fundacional i a la tasca realitzada, l'actualització dels estatus detalla els objectius del consorci, que són els següents:

El Comebe té per objecte la recuperació de la història i la memòria de la Batalla de l'Ebre, així com la posada en valor i la gestió dels vestigis i del patrimoni memorial en general que hi estan vinculats.

La posada en valor del patrimoni memorial de la Batalla de l'Ebre té com a finalitat contribuir al coneixement, la difusió dels espais i fets històrics de la Guerra Civil, per tal de fomentar la sensibilització envers la cultura de la pau i els valors democràtics en la societat.

El foment del patrimoni memorial vinculat a la Batalla de l'Ebre també té com a objectiu el desenvolupament del turisme de memòria i la contribució a la dinamització del territori.

La recuperació de la història i la memòria i la gestió patrimonial de la Batalla de l'Ebre es du a terme mitjançant la preservació, la conservació, el manteniment, la recerca, la documentació, la planificació i la difusió dels espais de memòria vinculats a aquest esdeveniment bèl·lic.

El Consorci, per tal d'assolir aquests objectius, desenvolupa les línies d'actuació següents:

a) La gestió i el manteniment dels actius patrimonials existents (centres d'interpretació, amb els objectes que conformen les col·leccions respectives; itineraris; senyalitzacions i museïtzacions a l'exterior d'espais històrics) i, si escau, la creació, entre els membres consorciats, de nous actius.

b) L'elaboració d'un programa d'activitats (exposicions, col·loquis, seminaris, cicles de conferències, presentacions de llibres, documentals, organització d'actes commemoratius, etc.) i d'una línia de recursos educatius adaptats als diversos cicles formatius i amb una acurada segmentació de públics.

La promoció de la recerca, la descoberta, l'aprenentatge i l'interès pels fets de la Batalla de l'Ebre, a fi de reunir informació i generar coneixement en relació amb aquest esdeveniment històric i els seus efectes sobre el territori més immediat i les persones que el van patir.

d) L'establiment de línies de treball i de col·laboració amb la Xarxa d'Espais de Memòria del Memorial Democràtic i amb altres ens públics o privats de Catalunya que tinguin per objecte o finalitat la recuperació de la memòria democràtica i del patrimoni memorial de la Guerra Civil.

e) La relació, la cooperació i l'establiment de vincles amb institucions i entitats de caràcter similar que treballin a l'entorn de la Guerra Civil, així com, a escala internacional, amb altres institucions i entitats especialitzades que tractin els conflictes civils armats i la guerra en general com a fenomen polític, social i cultural a escala global.

ÒRGANS DEL COMEBE

El Consell d'Administració¹ és l'òrgan superior de govern i administració del Consorci. Durant el 2020 el consell s'ha reunit en quatre ocasions.

La primera, el dia 22 de maig, es va dedicar especialment a la constitució del consell i la designació dels seus membres en base a l'aprovació dels nous estatus del consorci. La següent reunió va tenir lloc el 2 d'octubre. Durant la sessió la nova direcció va informar de les activitats realitzades durant l'estiu, les dades de visitants i va exposar la planificació d'activitats per al curs 2020-2021. La secretària del consorci va presentar la proposta de redacció d'un protocol d'adhesió per a noves incorporacions, així com els drets i obligacions dels membres del consorci. El dia 13 de novembre el consell es va reunir de manera extraordinària per tal d'aprovar els comptes generals del 2019.

El consell va fer la darrera reunió del 2020 el 14 de desembre. Els temes tractats més destacables foren els següents: es va procedir a l'aprovació dels comptes auditats del 2018, la modificació de crèdit del pressupost del 2020 i l'avantprojecte de pressupost del 2021. Pel que fa a les activitats, la direcció va donar compte de les accions desenvolupades entre setembre i desembre. Finalment, la vicepresidenta va presentar el document *Drets i obligacions de les entitats membres del Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre*, que fou aprovat per unanimitat.

¹ Òrgans de govern i administració del Consorci

5.1 Els òrgans de govern i administració del Consorci són els següents:

- a) El Consell d'Administració.
- b) La presidència.
- c) Les vicepresidències primera i segona.
- d) La direcció.

5.2 El Consell Assessor Científic i Pedagògic és l'òrgan de consulta i assessorament del Consorci. Al capdavant del Consell Assessor Científic i Pedagògic hi ha la direcció del Consorci.

5.3 El Consell d'Administració pot crear comissions especials, de caràcter temporal, per a l'estudi d'assumptes, així com comissions informatives per preparar-los i analitzar-los, quan per motius de complexitat o de dificultat tècnica sigui necessari.

5.4 Les persones membres dels òrgans de govern i administració que ho són per raó del càrrec que ocupen han de cessar en la seva representació en el moment en què perdin la condició per a la qual van ser nomenades.

LA DIRECCIÓ DEL CONSORCI

Teresa Ferré Panisello és la directora del Comebe des del 30 de juny de 2020

Doctora en Mitjans, Comunicació i Cultura per la tesi doctoral *Agustí Centelles i Ossó (1909-1985), de la jove promesa del fotoperiodisme als anys trenta fins al mite unívoc del fotògraf de la Guerra Civil construït durant la Transició* (Universitat Autònoma de Barcelona). Llicenciada en Periodisme (UAB) i Diploma d'estudis avançats en Història Contemporània (UAB).

La seva trajectòria professional combina la docència i recerca universitàries (des d'una perspectiva de la història de la comunicació) amb el periodisme i la gestió culturals en gabinets de comunicació.

- Professora associada a la Universitat Autònoma de Barcelona (2000-2004) (2018-actualitat)
- Professora associada a la Universitat Rovira i Virgili (2005-2017)
- Gabinet de comunicació de diversos festivals culturals com Fira Tàrrrega, Sitges Teatre Internacional i Mostra d'Igualada, entre altres, des del 1997 fins l'actualitat.
- Gabinet de Comunicació de l'Institut Ramon Llull (2007-2011)
- Gabinet de Comunicació del Departament de la Presidència (2006)
- Recerca universitària centrada en la fotografia i la propaganda durant el període d'entreguerres, especialment les imatges de la Guerra Civil i l'Exili republicà
- Recerca independent a l'Observatori de la Vida Quotidiana (OVQ) en projectes com La imatge velada, que vol recuperar el llegat del fotoperiodisme català de 1900 a 1939, i Gràfica Obrera Anarquista.
- Coautora de llibres: *L'art en exil: les artistes espanyols en France* (2014); *Repòrters gràfics. Barcelona 1900-1939* (2015); *Carlos Pérez de Rozas. Crònica gràfica de Barcelona 1931-1954* (2015); *Història del Periodisme de Catalunya* (2017); *Almas vivas* (2017); *Gràfica Anarquista. Fotografia i Revolució Social (1936-1939)* (2020), entre d'altres.
- Editora del llibre *Agustí Centelles. Diari d'un fotògraf. Bram, 1939* (2009).
- Autora de diversos articles acadèmics i de comunicacions a congressos.
- Col·laboracions en diversos mitjans de comunicació sobre arts escèniques i fotografia.
- Comissària de diverses exposicions, entre altres, *1937. Quan la ribera no tenia amo. Crònica de la Col·lectivitat General d'Amposta* (2017), *Gràfica Anarquista. Fotografia i Revolució Social (1936-1939)* (2019), *El llapis, arma de guerra antifeixista (1936-1939)* (2020).

ACTIVITATS

A l'inici del 2020 el consorci tenia programades dues activitats. La primera era la trobada grups de professorat DEMD-Catalunya sobre Memòria Històrica prevista per al 28 de març a Corbera d'Ebre, que evidentment fou anul·lada pel context de confinament. L'altra activitat s'havia de celebrar el mes de juliol i és una de les col·laboracions realitzades pel consorci amb la Fundació Josep Carol en algunes ocasions. Per al 2020 s'havia previst la continuació del camp de treball *La lleva del Biberó* a Pinell de Brai i l'inici de *Les Trinxeres del Calvari* a Ascó. Tots dos es van suspendre per la pandèmia.

Pel que fa a l'activitat cultural del consorci, i d'acord amb els objectius i eixos de treball dels nous estatuts, l'any 2020 s'ha materialitzat de la següent manera:

Actes institucionals

Acte commemoratiu del 25 de juliol a la Cota 705

El 25 de juliol es va celebrar la 32a edició de l'homenatge a víctimes i combatents de la batalla de l'Ebre presidida per la Consellera de Justícia, Ester Capella, la presidenta del Consell Comarcal de la Terra Alta, Neus Sanromà i l'alcaldesa del Pinell de Brai, Eva Amposta.

L'acte fou conduït per la periodista Magda Gregori i va comptar amb l'actuació musical correrà a càrrec del grup de cambra de l'Escola Municipal de Música de Flix. A causa de la pandèmia la presència de supervivents, familiars i públic fou mínima, d'acord amb totes les mesures de seguretat.

Acte d'homenatge al Memorial de les Camposines commemoració del final de la Batalla de l'Ebre

El 16 de novembre, data del final de la Batalla de l'Ebre, es va celebrar l'homenatge institucional al Memorial de les Camposines. A l'acte del 2020, no hi van assistir els familiars de les víctimes a causa de les restriccions sanitàries provocades per la COVID-19. La previsió és que assisteixin a l'homenatge de l'any vinent.

La consellera de Justícia, Ester Capella, la presidenta del Consell Comarcal de la Terra Alta, Neus Sanromà i l'alcalde de La Fatarella, Sisco Blanch van realitzar els parlaments institucionals. La consellera va descobrir la placa amb 40 noms de víctimes de la Batalla, que s'ha afegit a les ja existents al Memorial de les Camposines.

Incorporació d'espais històrics – signatura de conveni

Conveni entre el COMEBE, l'Ajuntament de Corbera d'Ebre i l'Associació del Poble Vell

6

El 20 de juliol es va signar el conveni relatiu al Poble Vell amb l'objectiu d'intervenir a les runes per consolidar-les i preservar-les de la degradació ambiental. La consellera de Justícia, Ester Capella, l'alcalde de Corbera Antonio Álvarez i el president de l'Associació Poble Vell de Corbera d'Ebre, Joan Antonio van signar el conveni amb què el Poble Vell es convertia en un nou espai del COMEBE.

El Consell Executiu va donar llum verda als 253.598,88 euros que el COMEBE té previst invertir en la consolidació del Poble Vell. La xifra correspon al romanent del consorci, format per la Generalitat, el Consell Comarcal de la Terra Alta i els disset ajuntaments de les Terres de l'Ebre. El projecte s'ha licitat a finals del 2020 i les obres començaran el 2021. Els treballs consistiran en obres per preservar les runes i evitar-ne la degradació.

Activitats culturals

Veus al Silenci. Ebre, Art, Patrimoni

Un any més el Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre (Comebe) ha participat en el cicle Ebre, Art & Patrimoni organitzat pel Museu de les Terres de l'Ebre. Una proposta artística que el 2020 té com a protagonista la creació audiovisual.

Veus al silenci és un audiovisual que situa joves de la “generació Z” als escenaris més representatius de la Batalla de l'Ebre a la Terra Alta per tal de fer-los reflexionar i interaccionar amb el paisatge que els envolta. *Veus al silenci* és poesia de Zoraida Burgos, música, passeig audiovisual per espais històrics i afirmacions sobre educació, memòria, antifeixisme i *fake news* al voltant del llegat de la Batalla de l'Ebre i la Guerra Civil. Amb la voluntat de trencar el silenci i l'oblit autoimposat, el projecte vol recuperar la memòria històrica des del nostre present i pensar en quines mirades o lectures han arribat a les noves generacions.

El projecte és obra de **Júlia Urgell** Gironés (La Fatarella, 1993). Dels interessos per la cultura i la comunicació ha desenvolupat diferents projectes audiovisuals: dos videoclips i un videoclip documental pel grup senient Mascarats (2017-2018) i un projecte propi de documental sobre el grup d'animació de la dècada dels 80 “Mas de la Solfa” (2019).

Primera projecció i debat inaugural. La primera projecció de *Veus al Silenci* va tenir lloc el 14 d'agost a les 19 h a la Sala de Ball del Casal de La Fatarella amb l'assistència d'una setantena de persones. A més del visionat, els joves participants del projecte van conversar amb l'autora Júlia Urgell per tal d'explicar la seva experiència en el procés de creació de *Veus al Silenci* i reflexionar sobre alguns dels temes al voltant de la Memòria Històrica que apareixen a l'audiovisual.

Veus al silenci es projectà entre el 15 d'agost i fins al 27 de setembre als cinc Centres d'Interpretació de la Batalla de l'Ebre.

III Converses de Pensament Crític a les Terres de l'Ebre

Organitzades pel Cercle de pensament crític de les Terres de l'Ebre En Kontr@, el Comebe participà en aquestes converses celebrades el 19 de setembre a l'Auditori Sixto Mir de La Ràpita. Enguany la jornada duïa per títol *Memòria i futur històric?* un programa per debatre al voltant de la memòria des de diferents punts de vista i aportacions. Teresa Ferré, directora del Comebe va intervenir a la sessió de la tarda en el diàleg *La memòria, angles, perspectives, enfocaments. Una qüestió visual?* compartit amb l'escriptora Marta Marín-Domine.

XV Jornades de les Lletres Ebrenques

Taula rodona *La Memòria, una qüestió literària*. En la programació de les XV Jornades de les Lletres Ebrenques, celebrades entre el 14 i el 17 d'octubre, s'abordà la temàtica de la Memòria en una taula rodona en la qual van debatre Víctor Amela, periodista i autor de *Ens van robar la joventut: Memòria viva de la Lleva del biberó*, la directora del Comebe, Teresa Ferré i l'escriptor Emigdi Subirats. L'acte va tenir lloc el dijous 15 d'octubre a les 19.00 h a la Biblioteca Sebastià Joan Arbó d'Amposta.

Educació

COMEBE-DEMD Ebre

Un dels objectius de la direcció del consorci és la creació i desenvolupament d'un projecte pedagògic. Des del setembre de 2020 s'ha començat a treballar amb el grup DEMD Ebre sobre un eix temàtic, la sanitat durant la Batalla de l'Ebre, per tal de produir un dossier pedagògic adreçat a les visites d'estudiants. Aquest projecte compta amb l'assessorament del dr. Carles Hervàs, especialista en sanitat i Guerra Civil. La implantació d'aquesta línia de treball està condicionada al desenvolupament i impacte de la pandèmia causada per la COVID.

Memoria democrática, turismo y guerra civil.

La Universitat d'Alacant va organitzar les jornades *Memoria democrática, turismo y guerra civil* del 23 al 25 d'octubre a la seu d'Elda. El dissabte 24 d'octubre la directora del Comebe va participar online impartint una conferència per explicar el cas del consorci.

Conveni amb la Universitat Rovira i Virgili

El Comebe ha actualitzat el conveni marc amb al Universitat Rovira i Virgili (URV). Per al curs 2020 – 2021 s'ha previst que el consorci aculli una estudiant de grau al segon semestre per tal que realitzi les seves pràctiques curriculars.

Conveni amb ESARDI

El Comebe ha signat un conveni de pràctiques d'empresa amb l'Escola d'Art i Disseny d'Amposta (ESARDI), ciutat membre del consorci, per tal que alguns dels estudiants de grafisme de cicle realitzin les seves pràctiques d'empresa al consorci durant el segon semestre del curs 2020-2021.

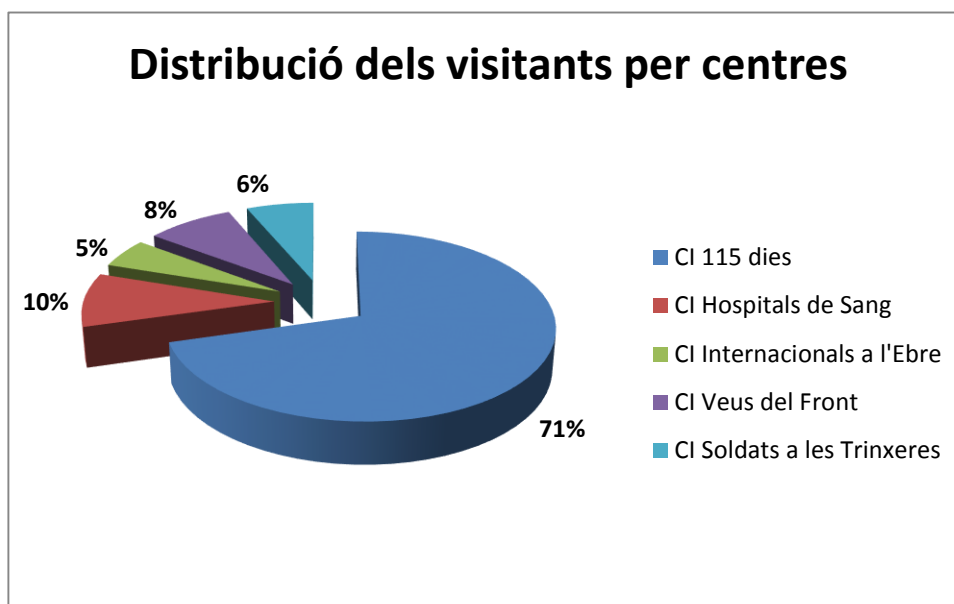
DADES DE VISITANTS

La pandèmia causada per la Covid19 ha afectat plenament a l'activitat museística i turística del consorci, com a la resta d'equipaments culturals d'arreu. Entre la segona setmana de març i la darrera de maig els cinc Centres d'interpretació de la Batalla de l'Ebre van restar tancats al públic i tampoc es va dur a terme cap visita guiada. Cal assenyalar també que durant el primer trimestre de 2020 el centre Soldats a les trinxeres de Vilalba dels Arcs havia estat tancat al públic. L'activitat es va reprendre a partir del 26 de maig.

Als Centres d'interpretació es van realitzar els canvis oportuns a nivell de senyalètica d'acord amb les mesures de prevenció tant per al personal com per als visitants. Pel que fa a les visites guiades no es van reactivar fins al mes de juny i només amb un grup reduït.

Pel que fa a les dades generals² l'exercici 2020 registra un descens del 55 % de les visites. El nombre ha estat de **4.088 de visitants**, mentre que el 2019 fou de 9.026, en termes absoluts suposa 4.938 persones menys.

Si ens fixem en la distribució estacional dels visitants, el descens es posa de manifest al llarg de tot l'any, tot i que no de forma equitativa. El trimestre primaveral (març-maig) és el que registra un descens més gran, ja que es passa del 50% del 2019, al 8% del 2020. En comparació amb altres anys, els mesos d'estiu no se superava el 20% de visites. Durant el 2020, però, s'ha assolit el 39%, mentre que a la tardor (setembre-novembre), també s'ha registrat un augment considerable fins al 34%.

² Les dades relatives al nombre de visitants es circumscriuen als centres d'interpretació, que són els únics actius que disposen de personal d'atenció al públic que pot dur a terme un registre continuat de les visites. Els diferents espais històrics, per les seves condicions, no permeten un registre continuat dels seus visitants.

Com es pot observar, el CI 115 Dies continua essent el que aplega més visitants des de la seva creació.

El decreixement general també es registra als dos tipus de visita. La visita lliure es va reduir en un 34,40% respecte a 2019, que en termes absoluts suposa un descens de 1137 visitants, situant-se en la quota més baixa del registre històric. Les visites de grups es van reduir en un 23,07% en relació a l'exercici anterior, el que suposa un descens de 3801 visitants.

Pel que fa als grups, han representat el 21,45% de les visites de l'any als centres d'interpretació amb un total de 877 persones. D'aquestes el 100% van contractar el servei de guiatge que ofereix el Consorci. Malgrat tot, el nombre d'usuaris d'aquest servei es va reduir un 23,07% respecte a 2019, amb un descens de 3.801 persones, equivalent al 81,25% del total del descens de les visites en grup. Aquesta diferència, a comparança dels anys anteriors, és deguda a l'anul·lació de reserves per culpa de la COVID, que sumen un total de 54 cancel·lacions.

Resum guiatges 2020

Per mesos	número grup	nombre visitants	número grup	Núm. estudiants
Gener	2	28	0	0
Febrer	2	10	4	212
Març	0	0	4	163
Juny	1	8	0	0
Juliol	5	21	0	0
Agost	8	75	0	0
Setembre	10	65	0	0
Octubre	5	25	1	22
Novembre	1	2	1	18
Desembre	3	10	3	51

L'anàlisi del grups també es fa en funció de si es tracta d'estudiants o d'altres col·lectius.

En el primer cas, el nombre total d'estudiants que van visitar els centres d'interpretació s'ha reduït en un 30,46% respecte l'any passat, amb un descens absolut de 1530 estudiants. Si atenem al servei emprat per fer la visita, amb guiatge o sense, el nombre d'estudiants que han fet ús del servei de guiatge suposa el 12,87% del total. Aquest servei, però, ha patit un descens del 30,46% respecte a 2019, amb un pèrdua 1530 usuaris. Per contra, el nombre d'estudiants que ens han visitat sense emprar el servei de guiatge ha caigut 9,33%, arribant al seu mínim històric.

Pel que fa als grups integrats per altres col·lectius, el nombre de visitants s'ha reduït en un 100% respecte l'exercici anterior, el que suposa un descens de 958 persones en termes absoluts. Els col·lectius que contracten el servei de guiatge del Consorci

s'han reduït un 70,84% (463 persones), mentre els que ho fan prescindint d'aquest servei ho ha fet un 100 % (958 persones).

Procedència dels visitants

Les limitacions de mobilitat no han afectat la variable de la procedència dels visitants, la tendència de la qual és l'habitual en la trajectòria del consorci.

	Visitants	%
Província de Tarragona	1.014	24,8
Resta de Catalunya	2.676	65,5
Resta de l'Estat	299	7,3
Estranger	99	2,4
Total	4.088	100

Pel que fa als visitants de la resta de l'Estat, en aquest exercici els principals indrets de procedència acostumen a ser, com cada any, Madrid, País Basc, País Valencià i Aragó. Els visitants estrangers durant l'any 2020 foren l'excepció i es van concentrar en un grup d'intercanvi des dels Estats Units que va suposar un 47,76%, mentre que el 52,23% van viatjar des de França .

El motiu principal continua sent conèixer els Espais de la Batalla de l'Ebre.

	Respostes	%
Conèixer la Batalla de l'Ebre	2.664	65,2
Conèixer la Terra Alta	1.010	24,7
Conèixer la Ribera d'Ebre	28	0,7
Conèixer les Terres de l'Ebre	386	9,4
NS/NC	0	0,0
Total	4.088	100

Finalment, pel que fa a la forma com s'ha conegut l'existència dels actius del Consorci, la recomanació dels agents turístics del territori és la principal font d'informació.

	Respostes	%
Internet	1.209	29,6
Mitjans de comunicació	162	4,0
Recomanació d'amics o familiars	701	17,1
Recomanació d'agents turístics	1.450	35,5
Altres	566	13,8
NS/NC	0	0,0
Total	4.088	100

Dades per Centres d'Interpretació

El **Centre 115 Dies** de Corbera ha estat el centre que ha registrat el major descens de visitants en termes absoluts, amb un total de 4182 persones, que representa en relació a l'exercici anterior un descens del 69,08%.

En relació al tipus de visita els grups organitzats són els que registren el descens més important, amb un total de 3.234 visitants menys que l'exercici anterior, el que suposa una reducció del 22,82%. Els visitants lliures també han disminuït, amb un total de 951 persones, el que suposa un descens del 44,27% en relació a les dades de 2019.

Dels 738 visitants que ho han fet en grups, el 100% ho han fet mitjançant el servei de guiatge del Consorci. Pel que fa a aquest exercici només hem tingut 1 grup que no ha utilitzat el servei de guiatge amb un total de 83 visitants.

Mencionar que aquest any han vingut un total de 444 estudiants els quals es van concentrar en els mesos de febrer, novembre i desembre.

En total, han visitat el centre 13 grups, dels quals únicament 1 ha fet la visita per lliure, fet que implica que la tendència positiva sempre és el servei de guiatge. Pel que fa a la procedència dels visitants les dades del centre són molt similars a les dades generals del conjunt de centres.

Després del creixement registrat el 2018, en part gràcies a la visita dels dos-cents escolars que ho feren a través del programa *Coneix la Terra Alta* que organitza el Centre de Recursos Pedagògics comarcal, les dades del centre Hospitals de Sang de Batea han tornat a situar-se en la mitjana dels exercicis anteriors. Durant el 2020 el centre ha rebut 386 visites, un lleuger decreixement respecte les 436 de l'any anterior.

Pel que fa al Centre d'Interpretació Internacionals a l'Ebre de La Fatarella, també ha patit un descens de visitants com tota la resta, en aquest cas del 41,42% respecte a

2019, que suposa un descens de 507 persones. Així si al 2019 va rebre 717 visitants, al llarg del 2020 n'ha rebut 210. En aquest cas el descens de visitants es deu a la brusca reducció de les visites lliures i de grups, que s'han reduït en un 67,71% respecte a l'exercici anterior, convertint-se en el pitjor registre des de l'obertura del centre. En total el centre va rebre la visita d'1 grup, amb la mateixa tendència pel que fa al servei de guiatge. Aquest va ser en petit format, amb un total de 18 persones.

El centre Veus al Front del Pinell de Brai manté una línia descendent i, en aquest exercici, ha quedat, com a segon pitjor registre des de que és va inaugurar, encara que s'ha de tenir en compte que porta obert des del 2005, tres anys més que la majoria. El 2020 ha rebut 343 visitants, mentre que l'any anterior la xifra fou de 477.

En relació a les visites lliures, en aquest exercici s'han reduït un 4,75% respecte l'exercici anterior, amb 13 visitants menys. Les visites en grup aquest any també s'han reduït considerablement amb un 57,02%, amb 121 visitants menys que l'any anterior.

El centre va registrar la visita de 3 grups, els quals van contractar el servei de guiatge amb un total de 69 visitants.

Finalment pel que fa al Centre Soldats a les trinxeres de Vilalba dels Arcs, s'ha de tenir en compte, a més de l'impacte de la pandèmia, el seu tancament durant el primer trimestre de l'any perquè estava en obres. L'any 2019 va rebre 325 visitants, mentre que el 2020 han estat 263.

Després de set anys de creixement sostingut, aquest és el primer que en termes absoluts es redueix el nombre de visitants allotjats al territori. En termes relatius, però, les dades són similars a l'exercici anterior: 4,42 de cada 10 visitants s'allotgen al territori com a mínim amb una pernoctació.

Històric de visitants allotjats en establiments turístics

	Total de visitants	Visitants allotjats	%
2012	8.222	2.162	26,3
2013	9.505	2.759	29,0
2014	9.946	2.979	30,0
2015	10.892	3.293	30,2
2016	10.294	3.603	35,0
2017	9.925	4.077	41,1
2018	11.233	5.004	44,5
2019	9.026	3.986	44,2
2020	4088	2469	60,4

Pel que fa a la destinació per comarques, la Terra Alta és la que més allotjaments registra, amb un 6,25% més que la resta de les comarques ebrenques amb un total de 928 allotjats.

Les dades obtingudes a les enquestes, mostren la redistribució dels indrets triats pels visitants per allotjar-se, dibuixant un marc que té el seu epicentre en la Terra Alta, ampliant-se a les comarques que l'envolten.

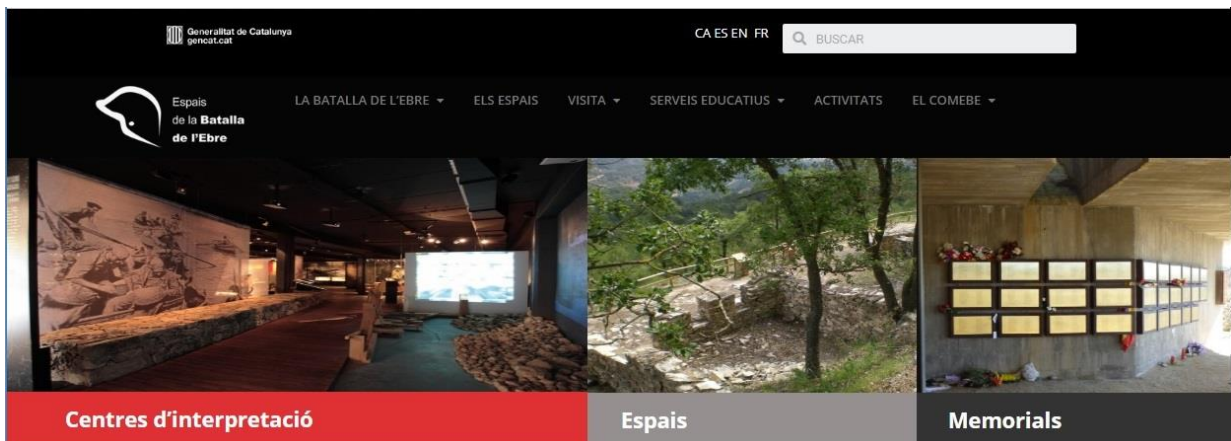
Finalment, les dades de pernoctació pel que fa referència als municipis consorciats són de 612 visitants, sense tenir en compte la tendència emergent de l'allotjament en autocaravanes, el qual aquest 2020 ha incrementat, ja que, degut a la COVID, molts d'ells han preferit aquest mitjà d'allotjament.

COMUNICACIÓ

Web corporativa

Pel que fa a la comunicació del consorci, l'objectiu principal per al segon semestre del 2020 era el canvi de la web corporativa per adaptar-la als criteris d'accessibilitat, disseny corporatiu en tant que organisme de la Generalitat de Catalunya i actualització de continguts, especialment en l'apartat de transparència per complir amb la normativa vigent. Es va treballar per presentar al consell d'administració tot l'arbre i la home a l'octubre, elements aprovats sense cap objecció. La migració a la nova web es va realitzar al desembre de 2020. El contingut total encara està en construcció, prevista la finalització al llarg del 2021.

15

Twitter

El twitter corporatiu del Comebe, creat el febrer de 2010, va estar pràcticament sense activitat des del gener fins al juny de 2020, període durant el qual només es va realitzar una publicació (310 impressions). Entre gener i abril es va augmentar en 7 seguidors. Al maig, amb la reobertura dels centres d'interpretació hi va haver un ascens de 12 seguidors, i la piulada principal en aquest mes fou del Departament de Justícia informant de la tornada a l'activitat als centres.

A partir del mes de juliol s'inicia la reactivació de la xarxa de manera puntual i continuada planificant els continguts a difondre tant propis com per exemple d'altres institucions culturals i sobretot de memòria. A més de poder retwittar informacions on es mencionava el Consorci, es va confeccionar una llista amb els membres del Comebe per difondre també totes aquelles activitats relacionades amb la memòria democràtica.

Des d'aquest moment s'ha pogut apreciar un augment constant de seguidors: juliol (48), agost (28), setembre (17), octubre (10) i desembre (7). Les mitjana de les impressions del contingut de cada piulada més destacada del mes han superat en tot el període la xifra de 8.000 convertint així aquesta xarxa en la més dinàmica del consorci. Així, des de juliol fins a desembre de 2020 el twitter del consorci ha passat de 2.852 seguidors a 2.997 sense fer cap publicació promocionada.

Facebook

Entre gener i juny de 2020 només es van fer quatre publicacions al Facebook del consorci. La primera és del 9 de gener i és un esdeveniment sense contingut ni informació, per la qual cosa es pot deduir que fou un error. La segona, del dia 13 correspon a la difusió de la licitació del manteniment dels espais històrics. El 13 de març s'anunciava la suspensió dels guiatges i el tancament dels Centres d'Interpretació a causa de la pandèmia.

A diferència d'altres equipaments culturals i turístics, que durant el confinament i el tancament de les instal·lacions van desenvolupar un treball virtual per donar a conèixer el seu contingut i potenciar el seu valor com a servei essencial, el Comebe no va realitzar cap tipus de difusió. El 9 de juny el facebook tornà a l'activitat amb una informació de servei relativa a la reobertura dels centres amb totes les mesures de seguretat preses.

A partir d'agost es va reactivar el contingut amb una entrevista de premsa amb la Directora del Comebe. A partir d'aquest moment s'ha publicat regularment. En primer lloc al voltant del projecte Veus al Silenci i la seva presentació i articles de premsa publicats. També s'han compartit informacions sobre la Batalla de l'Ebre i reportatges a premsa al voltant del turisme i els espais històrics del Comebe. Igual que a la xarxa twitter s'han publicat les licitacions de contractes. La inactivitat causada per la pandèmia i també per la pròpia dinàmica de difusió del Comebe, escassa a xarxes fa que les estadístiques siguin poc valorables.

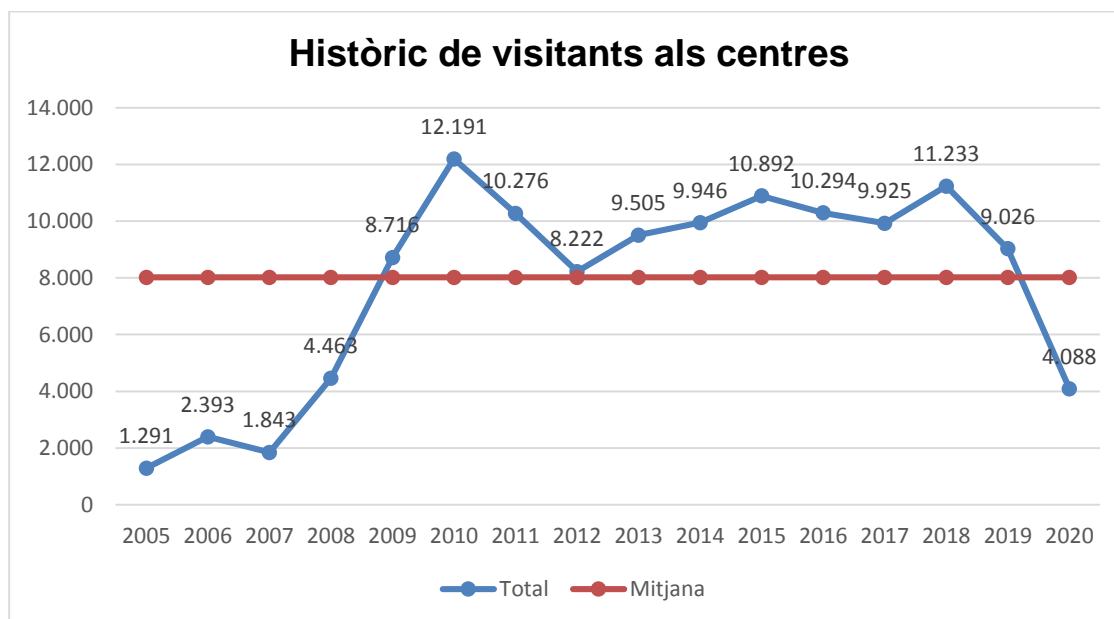
El nombre de seguidors abans d'agost era de 3.287. Des de llavors s'ha fet un creixement orgànic sense cap publicació promocionada fins arribar a final d'any amb 3.336 seguidors.

Annexos

DADES VISITANTS HISTÒRIC

Des del maig de 2005 i fins el 31 de desembre de 2020 els centres d'interpretació del Consorci han rebut un total de 124.307 visitants.

		Inici	Total visitants	%
CI 115 dies	Corbera d'Ebre	ag-08	89.315	71,85
CI Hospitals de Sang	Batea	ag-08	6.160	4,96
CI Internacionals a l'Ebre	la Fatarella	març-10	8.028	6,46
CI Veus del Front	el Pinell de Brai	maig-05	15.229	12,25
CI Soldats a les Trinxeres	Vilalba dels Arcs	ag-08	5.575	4,48
TOTAL			120.216	100

* Entre 2005 i 2007 només es comptabilitzen les visites al CI Veus del Front l'únic centre obert al públic.

